

การสร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดความสามารถทางสมองหรือวัดด้านสติปัญญาของผู้เรียนว่ามีความสามารถมากน้อยเพียงใดหลังจากที่ได้รับประสบการณ์จากการจัดการเรียนการสอนหรือจากแหล่งวิทยาการต่างๆ ดังนั้นในการวัดความสามารถเพื่อดูความเจริญงอกงามของผู้เรียนและดูประสิทธิภาพการเรียนการสอนแล้ว แบบทดสอบนับว่าเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญมากที่จะทำให้ทราบสิ่งเหล่านั้นได้

ลักษณะของแบบทดสอบที่ดี

แบบทดสอบที่ดีมีคุณภาพย่อมทำให้ผลการวัดที่ได้มีความถูกต้อง แต่ถ้าแบบทดสอบมีคุณภาพไม่ดีย่อมทำให้ผลการวัดมีความผิดพลาด ดังนั้นในการวัดผลการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือ ย่อมเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ ลักษณะของเครื่องมือวัดผลที่ดีมีหลายประการ ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง การวัดในสิ่งที่ต้องการจะวัดได้อย่างถูกต้อง
2. ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง การวัดที่ให้ผลแน่นอน สม่ำเสมอ คงเส้นคงวา (Consistency) เป็นที่มั่นใจหรือเชื่อถือในผลที่วัดได้จริง ถึงแม้จะมีการวัดซ้ำอีกผลที่ได้ก็ย่อมแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม
3. ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง ความแจ่มชัดของคำถามที่ทำให้ผู้ตอบเข้าใจความหมายได้ถูกต้องตรงกัน ข้อคำถามที่มีความเป็นปรนัยต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ
  1. ข้อคำถามมีความชัดเจนว่าต้องการถามอะไร
  2. การตรวจให้คะแนนได้ตรงกันไม่ว่าจะให้ใครตรวจก็ตาม
  3. คะแนนที่ได้สามารถแปลความหมายได้ตรงกัน
4. อำนาจจำแนก (Discrimination) เป็นความสามารถในการแยกหรือจำแนกบุคคลที่มีคุณลักษณะหรือความสามารถแตกต่างกันออกจากกันได้
5. ความยากพอเหมาะ (Difficulty) เป็นคุณลักษณะของข้อสอบที่ไม่ยากเกินไปหรือง่ายเกินไป
6. วัดอย่างลึกซึ้ง (Searching) หมายความว่า ลักษณะของคำถามวัดได้ครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการวัด และไม่เป็นคำถามที่วัดแต่เพียงความรู้ความจำอย่างเดียว
7. ยุติธรรม (Fair) เป็นลักษณะของคำถามที่ไม่ถามเพื่อเปิดโอกาสให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้เปรียบในการตอบมากกว่าคนในกลุ่มหนึ่งหรือบุคคลหนึ่ง
8. มีความจำเพาะเจาะจง (Definite) ไม่ถามหลายแง่หลายมุมในข้อเดียวกัน ควรถามคำถามเดียวในแต่ละข้อ

9. มีประสิทธิภาพ (Efficiency) ในแง่ของการนำไปใช้ ประหยัดเวลาและงบประมาณ

10. มีการจูงใจให้ตอบ (Exemplary) อาจทำได้โดยเรียงข้อสอบข้ง่ายๆ ไว้ตอนแรกๆ แล้วค่อยๆ ยากขึ้นตามลำดับ หรืออาจใช้รูปภาพประกอบคำถามเพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้ตอบอยากตอบ นอกจากนี้รูปแบบการจัดพิมพ์ข้อสอบควรให้ดูสวยงาม น่าตอบ

ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีหลายแบบแตกต่างกันไป จะใช้รูปแบบใดก็ควรพิจารณาถึงจุดประสงค์ในการวัดเป็นสำคัญ

สำหรับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พอจำแนกได้ 2 แบบ ดังนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูสร้างขึ้นเอง
2. แบบทดสอบมาตรฐาน

ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นเอง เพื่อใช้วัดความรู้ความสามารถของนักเรียน พอจำแนกออกได้ ดังนี้

1. ชนิดที่ผู้สอบเป็นผู้ให้คำตอบ ได้แก่
  - 1.1 แบบทดสอบแบบอัตนัย หรือความเรียง (Subjective Test or Essay Test)
    - จำแนกออกเป็น
      - 1.1.1 แบบจำกัดคำตอบ (Restricted – response type)
      - 1.1.2 แบบไม่จำกัดคำตอบ (Unrestricted – response type)
    - 1.2 แบบทดสอบแบบเติมคำหรือตอบสั้น (Completion or Short-Answer Test)
2. แบบทดสอบชนิดที่ให้ผู้สอบเลือกคำตอบ ได้แก่
  - 2.1 แบบทดสอบแบบถูกผิด (True – False Test)
  - 2.2 แบบทดสอบแบบจับคู่ (Matching Test)
  - 2.3 แบบทดสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test)

ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เนื่องจากแบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัดผลชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญอันจะทำให้ครูได้ทราบถึงพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน และทราบถึงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน การสร้างแบบทดสอบที่ดีมีคุณภาพจึงไม่ใช่ของง่ายนักสำหรับครูผู้ออกข้อสอบ ดังนั้นจึงควรมีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอบให้แน่ชัดว่าจะสอบเพื่ออะไร สอบกับใคร ในระดับชั้นใด
2. กำหนดลักษณะของสิ่งที่จะวัด ในการสร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้วัด

ต้องรู้ว่าสิ่งที่ต้องการจะวัดนั้นคืออะไร เช่น ต้องการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิเวศนิเวศศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วัดจะต้องรู้ว่าในสาระของกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์นี้มีจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนอย่างไร ประกอบด้วยเนื้อหาใดบ้างต้องการให้ผู้เรียนบรรลุพฤติกรรมใดบ้าง พฤติกรรมเหล่านั้นเป็นอย่างไร ต้องกำหนดให้ชัดเจน ซึ่งอาจศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราและทฤษฎีต่างๆ ได้

ในขั้นตอนนี้เราอาจพิจารณาจากตารางวิเคราะห์หลักสูตรที่ได้ทำไว้แล้ว

3. กำหนดชนิดของเครื่องมือที่ใช้ในการวัด

ในการกำหนดชนิดของเครื่องมือที่ใช้วัดนั้นพิจารณาจากคุณลักษณะของสิ่งที่เราจะวัดว่าคืออะไร ซึ่งดูได้จากตารางวิเคราะห์หลักสูตร และต้องดูด้วยว่าวัดพฤติกรรมใด จะวัดกับใคร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไรด้วย เพราะเครื่องมือที่ใช้วัดมีหลายชนิด แต่ละชนิดก็เหมาะกับคุณลักษณะที่จะวัดต่างกัน ดังนั้นผู้สร้างต้องรู้ลักษณะของเครื่องมือแต่ละชนิดด้วย

4. เขียนข้อสอบ

เมื่อกำหนดได้แล้วถึงชนิดของเครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ ก็เริ่มลงมือเขียนข้อสอบ โดยเขียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด และให้ถูกต้องตามหลักวิชาการของการเขียนข้อสอบแต่ละชนิดด้วย

5. ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไข

เมื่อเขียนข้อสอบเสร็จแล้ว ควรให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญควรประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระวิชาและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทางด้านวัดผลเป็นผู้พิจารณาคำถามและคำตอบว่าถูกต้องตามหลักวิชาหรือไม่ ข้อสอบวัดได้ตรงตามจุดประสงค์หรือไม่ อีกทั้งภาษาที่ใช้ในการเขียนข้อสอบถูกต้องตามหลักวิชาหรือไม่

6. การทดลองใช้ข้อสอบ

หลังจากที่ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขแล้ว ก็นำแบบทดสอบไปทดลองใช้แล้วนำผลจากการทดลองมาวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพ และพัฒนาแบบทดสอบต่อไป ในการทดลองใช้อาจต้องทำหลาย ๆ ครั้งจนสามารถพัฒนาแบบทดสอบได้มีคุณภาพเป็นที่พอใจจึงนำไปใช้จริงในการสอบต่อไป

7. สร้างเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน

การสร้างเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนก็เพื่อต้องการบอกให้ทราบว่ ถ้าบุคคลใดสอบได้คะแนนเท่าไร เขาจะเป็นผู้ที่มีความสามารถหรือมีลักษณะพฤติกรรมอย่างไร

8. การเขียนรายงานและคู่มือการใช้

การเขียนรายงานและคู่มือการใช้ จะทำให้ผู้นำไปใช้ได้รู้ถึงขั้นตอนในการสร้างแบบ

ทดสอบนั้น และรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการสอบว่าจะปฏิบัติอย่างไร คะแนนที่แต่ละคนสอบได้ จะแปลความหมายอย่างไร ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้ผู้ใช้เลือกใช้แบบทดสอบได้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการสอบด้วย

ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง (Essay Items)

ลักษณะทั่วไป มีลักษณะเป็นคำถามหรือโจทย์ปัญหาที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบเขียนตอบ โดยใช้ภาษาและความสามารถของตนเองในการที่จะระลึกถึงความรู้ที่มีอยู่ แล้วเรียบเรียงหรือจัดระเบียบความรู้ที่ออกมาเป็นภาษาเขียน

ลักษณะคำถาม คำถามที่ใช้ในข้อสอบแบบนี้มีแง่มุมการถามได้มากมาย แล้วแต่ระดับของจุดประสงค์การเรียนรู้ที่จะวัด สามารถวัดพฤติกรรมทางปัญญาได้ครบทั้ง 6 ระดับ ตามแนวการจำแนกของบลูม (Bloom) ดังนี้

1. คำถามประเภทอะไร ใคร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เช่น
ใครเป็นผู้สร้างกรุงศรีอยุธยา
2. ถามให้ยกตัวอย่าง เช่น
จงยกตัวอย่างจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของรายวิชา ส 102
3. คำถามให้เล่าหรือบรรยายเหตุการณ์ เช่น
จงบรรยายถึงเหตุการณ์ที่ไทยต้องเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2
4. คำถามให้อธิบายหรือแปลความหมาย เช่น
จากคำพังเพยที่ว่า “เทวดานิมิตต์มาเกิด” หมายความว่าอย่างไร
5. คำถามให้สรุปความเห็น เช่น
จงสรุปเหตุผลสำคัญที่ทำให้ไทยต้องเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2
6. คำถามเกี่ยวกับการนำกฎเกณฑ์หรือหลักวิชาไปใช้แก้ปัญหา เช่น
ผลที่ได้รับจากการตัดไม้ทำลายป่าคืออะไร
7. คำถามให้เปรียบเทียบ ให้อภิปราย เช่น
จงอภิปรายถึงความสัมพันธ์ระหว่างโลกกับดวงอาทิตย์
8. คำถามให้วางแผน เช่น
จงเสนอวิธีการที่จะทำให้เด็กไทยมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น
9. คำถามให้ประเมินผลหรือประเมินค่า เช่น
นางวันทอง เป็นคนดีอย่างไร จงอ้างเหตุผลและตัวอย่างตามท้องเรื่องประกอบ

หลักในการสร้างข้อสอบอัตนัย

1. กำหนดจุดมุ่งหมายว่าต้องการให้ผู้สอบใช้กระบวนการทางสมอง (Mental Process) ใดบ้าง
2. คำถามที่สร้างขึ้น ควรเป็นสถานการณ์ใหม่ ไม่ควรถามในเรื่องที่เคยสอนหรือเคยอภิปรายในชั้นเรียนมาแล้ว
3. คำถามแต่ละข้อควรชัดเจนไม่คลุมเครือ
4. คำถามที่สร้างขึ้น ต้องถามในเรื่องที่ผู้สอบสามารถหาหลักฐานมาสนับสนุนคำตอบได้ ไม่ควรถามในเรื่องที่หาข้อยุติไม่ได้
5. ต้องแน่ใจว่า คำถามแต่ละข้อที่สร้างขึ้น ถามเพื่อวัดพฤติกรรมที่เราต้องการให้ผู้สอบแสดงออก
6. ความยาวและความซับซ้อนของคำถาม ต้องเหมาะกับระดับชั้นของผู้สอบ

ข้อเสนอแนะในการใช้ข้อสอบอัตนัย

1. ควรใช้ข้อสอบอัตนัยในกรณีที่ต้องการวัดพฤติกรรมที่ไม่สามารถวัดได้ด้วยข้อสอบปรนัย
2. ควรวิเคราะห์จุดประสงค์และเนื้อหาวิชาก่อน เพื่อเลือกวัดเฉพาะจุดประสงค์และเนื้อหาที่สำคัญให้เหมาะกับสิ่งที่ต้องการวัด
3. ควรมีการแนะนำการตอบหรือฝึกตอบคำถามในแนวข้อสอบอัตนัยเมื่อใช้กับนักเรียนในครั้งแรก ๆ
4. ไม่ควรตั้งคำถามเพื่อให้เลือกตอบบางข้อ เพราะคำถามแต่ละข้อยากง่ายไม่เท่ากัน วัดไม่ได้ทุกข้อและไม่ยุติธรรมกับผู้สอบ
5. เขียนคำชี้แจงให้ชัดเจน เช่น เน้นจำนวนข้อที่ทำ เวลาที่ใช้ และคะแนนเต็มแต่ละข้อ

ข้อดีของข้อสอบอัตนัย

1. สามารถวัดกระบวนการทางความคิดได้ดี
2. ผู้สอบสามารถใช้ความรู้ความคิดได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งแสดงความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างกว้างขวาง
3. สร้างได้เร็ว ใช้เวลาน้อย ประหยัดค่าใช้จ่าย เวลา และแรงงานในการสร้างข้อสอบ
4. ผู้สอบมีโอกาสเดาคำตอบได้น้อยกว่าข้อสอบชนิดอื่น ๆ

ข้อจำกัดของข้อสอบอัตนัย

1. ถามได้น้อยข้อ ไม่ครอบคลุมเนื้อหา และใช้เวลาในการตอบมาก
2. ใช้เวลาในการตรวจมาก จึงไม่เหมาะที่จะสอบกับนักเรียนจำนวนมาก ๆ
3. มีความคลาดเคลื่อนในการตรวจมาก เช่น ลายมือของผู้สอบ อารมณ์ของผู้ตรวจ

ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Items)

ลักษณะทั่วไป ข้อสอบแบบเลือกตอบประกอบด้วยส่วนสำคัญที่สุดสองส่วน คือ ส่วนข้อคำถาม (Item) และส่วนที่เป็นตัวเลือก (Alternative or Choice) ตัวเลือกยังแยกออกเป็นสองส่วน คือ ตัวเลือกที่เป็นตัวถูก (Key) กับตัวลวง (Foils or Distracters)

หลักการเขียนข้อสอบแบบเลือกตอบ

ข้อสอบแบบเลือกตอบเป็นข้อสอบที่เขียนยากกว่าข้อสอบแบบอื่น ๆ ผู้เขียนต้องใช้ความพยายามฝึกเขียนบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ นอกจากนี้แล้วก่อนเขียนควรพิจารณาว่าตนเองมีความรู้ลึกซึ้งในเนื้อหาที่จะถามนั้นเพียงใด และรู้เทคนิควิธีการเขียนข้อสอบมากน้อยเพียงใด สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้มีลีลาในเขียนข้อสอบแบบเลือกตอบได้ดี ดังนั้นในการเขียนข้อสอบแบบเลือกตอบควรพิจารณาเรื่องต่อไปนี้

ก. ด้านตัวคำถาม

ตัวคำถามเป็นตัวเร้าตัวแรกที่จะทำให้เกิดการตอบสนอง ถ้าตัวคำถามขาดคุณภาพแล้ว ผลการตอบสนองจะไปคนละทิศละทางไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการ การเขียนตัวคำถามจึงควรระมัดระวัง ดังนี้

1. ควรบอกให้แน่ชัดว่าเป็นคำถามหรือเติมคำ

คำถามไม่ควรเขียนขึ้นมอลอย ๆ ควรให้เป็นคำถามสมบูรณ์แบบทุกครั้ง เว้นแต่ข้อคำถามนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ตอบเติมคำหรือต่อความหมาย ดังตัวอย่าง

ไม่ดี	ลพบุรี	ดีขึ้น	ลพบุรีเป็นชื่อของอะไร
	ก. เป็นเมืองเก่า		ก. จังหวัด
	ข. จังหวัดหนึ่ง		ข. เมืองเก่า
	ค. สถานศึกษา		ค. สถานศึกษา
	ง. มีโบราณวัตถุ		ง. โบราณวัตถุ
	จ. มีโบราณสถาน		จ. โบราณสถาน

2. ถามให้ตรงจุดและชัดเจน

คำถามควรถามให้ตรงจุดที่ต้องการให้ผู้ตอบตอบ บางครั้งผู้ตอบอาจมองเห็นคำถามเป็นหลายแง่หลายมุม

ไม่ดี	คนไทยเป็นอย่างไร	ดีขึ้น	คนไทยมีจิตใจลักษณะใดเด่นที่สุด
	ก. ขยัน		ก. ขยัน
	ข. ฉลาด		ข. อุตุน
	ค. สามัคคี		ค. สามัคคี
	ง. เกรงใจ		ง. เกรงใจ
	จ. เห็นแก่ตัว		จ. เห็นแก่ตัว

ไม่ดี	ประเทศใดสำคัญที่สุดในเอเชีย	ดีขึ้น	ประเทศใดที่เป็นผู้นำทางอุตสาหกรรมของทวีปเอเชีย
	ก. จีน		ก. จีน
	ข. ญี่ปุ่น		ข. ญี่ปุ่น
	ค. เกาหลี		ค. เกาหลี
	ง. อินเดีย		ง. อินเดีย
	จ. มาเลเซีย		จ. มาเลเซีย

3. คำถามควรให้กระทัดรัดไม่ฟุ่มเฟือย

คำถามควรใช้คำให้กระทัดรัด ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ใช่คำที่ซ้ำซ้อนในตัวคำถามโดยไม่จำเป็น คำถามที่ดีไม่ควรเขียนยาวนัก แต่ถ้าเขียนยาวหน่อยและเป็นการใช้ข้อความที่เป็นประโยชน์ต่อข้อคำถามจะตัดออกไม่ได้ เพราะถ้าตัดออกแล้วจะทำให้ข้อความเปลี่ยนแปลงไปไม่ตรงกับจุดประสงค์เดิมที่ต้องการ

ไม่ดี	คนตายในบ้านต้องแจ้งภายใน 24 ชม. ภายใน แต่ถ้าคนตายนอกบ้านต้องแจ้งภายในเวลาเท่าไร	ดีขึ้น	คนตายนอกบ้านต้องแจ้งเวลากี่ชม.
	ก. 8 ชม.		ก. 8 ชม.
	ข. 12 ชม.		ข. 12 ชม.
	ค. 24 ชม.		ค. 24 ชม.
	ง. 36 ชม.		ง. 36 ชม.
	จ. 48 ชม.		จ. 48 ชม.

4. คำถามควรเร้าให้ผู้ตอบได้ใช้ความคิด

คำถามควรถามให้ผู้ตอบใช้ความคิดวิเคราะห์ ไม่ควรถามสิ่งที่เด็กท่องจำมาตอบหรือไม่ใช้ความคิดเลย

ไม่ดี	ข้อใดเป็นแม่สี	ดีขึ้น	เมื่อวาดรูปฟุ่มไม่ควรระบายด้วยสีคู่ใด
	ก. ขาว – แดง		ก. เขียวกับฟ้า
	ข. เขียว – แดง		ข. เขียวกับแดง
	ค. เขียว – เหลือง		ค. น้ำเงินกับแดง
	ง. น้ำเงิน – แดง		ง. น้ำเงินกับเขียว
	จ. น้ำเงิน – เหลือง		จ. น้ำเงินกับเหลือง

5. คำถามควรใช้ภาษาให้เหมาะสมกับระดับผู้ตอบ

คำถามที่ถามให้ผู้สอบตอบควรใช้คำศัพท์ที่มีความยากง่ายพอเหมาะกับระดับชั้นของผู้ตอบ เพราะถ้าใช้คำถามที่มีคำศัพท์ยาก ๆ ผู้ตอบไม่รู้คำศัพท์ก็ไม่รู้ว่าคำถามนั้นถามอะไรไม่สามารถสื่อความหมายได้ถูกต้อง ทำให้คำถามข้อนี้ไม่มีประโยชน์ในการวัดจุดประสงค์นั้น

ไม่ดี ใครเป็นผู้สถาปนากรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวง
 ก. พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
 ข. พระเจ้าตากสินมหาราช
 ค. พระพุทธเจ้าหลวง
 ง. พระเจ้าทรงธรรม
 จ. พระเจ้าอยู่ทอง

ข้อนี้สำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา อาจจะ 모르ความหมายของคำว่า “สถาปนา” ดังนั้นอาจปรับปรุงคำถามว่า “ใครเป็นผู้ก่อตั้งกรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวง”

ไม่ดี พระนเรศวรทรงทำยุทธหัตถีกับใคร
 ก. พระเจ้าแปร
 ข. พระมหาอุปราชา
 ค. พระเจ้ากรุงอังวะ
 ง. พระเจ้ากรุงหงสาวดี
 จ. เจ้าเมืองเมาะตะมะ

ข้อนี้อาจปรับปรุงคำถามว่า “พระนเรศวรทรงชนช้างกับใคร”

6. ไม่ใช่คำปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อนกัน

การใช้คำถามที่มีคำปฏิเสธทำให้ผู้อ่านคิดสับสน เพราะเป็นการคิดย้อนกลับ อาจทำให้ตีความหมายของโจทย์ผิดพลาดจากจุดมุ่งหมายของผู้ออกข้อสอบก็ได้ การตีความหมายของโจทย์ผิดเป็นผลทำให้ตอบผิดนั้นเป็นเรื่องของความเข้าใจผิด ไม่ใช่ตอบผิดเพราะไม่มีความรู้ในวิชานั้น คำถามแบบนี้จึงขาดความเป็นปรนัย การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงไม่ควรใช้ แต่ถ้าเป็นการวัดความถนัดนิยมใช้กันเพราะจุดมุ่งหมายของการวัดผลแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็แล้วแต่กรณีคำปฏิเสธซ้อนปฏิเสธนั้นไม่ควรใช้อย่างยิ่ง

ไม่ดี บุคคลใดต่อไปนี้ที่ไม่เคยเป็น
 นายกรัฐมนตรีของไทย
 ก. ชวน หลีกภัย
 ข. ชวลิต ยงใจยุทธ
 ค.ชาติชาย ชุณหะวัณ
 ง. เปรม ติณสูลานนท์
 จ. ธานินทร์ กรัยวิเชียร

ถ้าจะทำให้ดีขึ้น ควรขีดเส้นใต้คำว่า “ไม่”

9. ข้อคำถามไม่ควรถามสิ่งที่เด็กท่องจำคล่องปาก

การถามไม่ควรถามสิ่งที่เด็กเคยชิน หรือท่องจำคล่องปากเพราะจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใดเลย เช่น ถามว่า “นักเรียนต้องแปรงฟันอย่างน้อยวันละกี่ครั้ง” เป็นการถามสิ่งที่เด็กท่องจำคล่องปาก

ข. ด้านตัวเลือก

ข้อสอบแบบเลือกตอบ ตัวเลือกมีบทบาทสำคัญมาก การเขียนตัวเลือกที่ดีจะจำแนกแยกเด็กได้ว่ามีความรู้ความสามารถเพียงใด ดังนั้นการเขียนตัวเลือกจึงควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. ควรมีคำตอบถูกเพียงตัวเดียว

ในคำถามข้อหนึ่ง ๆ ควรให้มีคำตอบถูกเพียงข้อเดียว บางคนเขียนข้อสอบแล้วได้ตัวเลือกที่มีส่วนถูกหลายข้อ โดยไม่มีตัวเลือกใดถูกเด่นชัดกว่าตัวเลือกอื่น ลักษณะนี้ถือว่าเป็นตัวเลือกที่ไม่ดี จะทำให้มีปัญหาในการให้คะแนน และสร้างความสับสนในการคิดแก่ผู้ตอบ

ไม่ดี	อาหารในข้อใดต่างประเภทกับ อาหารในข้ออื่น ๆ	ข้อนี้อาจปรับปรุงตัวลงใหม่เป็น
ก. ไช้		ก. ไช้
ข. นม		ข. ไข่
ค. เนื้อ		ค. ข้าว
ง. ข้าว		ง. ปลา
จ. ปลา		จ. เนื้อ

2. ตัวเลือกไม่ควรหะคำตอบ

ไม่ดี	ใครทำหน้าที่พิพากษาคดี	ดีขึ้น	ใครเป็นผู้ตัดสินว่าคนร้ายจะถูกจำคุกกี่ปี
	ก. อัยการ		ก. อัยการ
	ข. นายอำเภอ		ข. นายอำเภอ
	ค. ผู้พิพากษาคดี		ค. ผู้พิพากษาคดี
	ง. ประธานศาลฎีกา		ง. ประธานศาลฎีกา
	จ. สารวัตรสอบสวน		จ. สารวัตรสอบสวน
ไม่ดี	ใครเป็นผู้ตั้งกรุงธนบุรีเป็นเมืองหลวง		ข้อนี้อาจปรับปรุงตัวลงข้อ ค เป็น “พระเจ้าตากสินมหาราช”
	ก. พระเจ้าอู่ทอง		
	ข. พระเจ้าเอกทัศ		
	ค. พระเจ้ากรุงธนบุรี		
	ง. พระเจ้าทรงธรรม		
	จ. พระบรมไตรโลกนาถ		

3. ตัวเลือกควรสั้นกระชับรัดไม่ยาวยืดเยื้อหรือเพิ่มคำที่ไม่จำเป็น

ไม่ดี	มนุษย์ต่างกับสัตว์อย่างไร	ดีขึ้น	มนุษย์มีสิ่งใดที่สัตว์ไม่มี
	ก. มนุษย์มีสัญชาตญาณ สัตว์ไม่มี		ก. สัญชาตญาณ
	ข. มนุษย์มีการสืบพันธุ์ สัตว์ไม่มี		ข. การสืบพันธุ์
	ค. มนุษย์มีที่อยู่อาศัย สัตว์ไม่มี		ค. การสร้างที่อยู่
	ง. มนุษย์มีความรู้สึก สัตว์ไม่มี		ง. ความรู้สึกต่าง ๆ
	จ. มนุษย์มีกฎในการอยู่รวมกัน สัตว์ไม่มี		จ. กฎในการอยู่รวมกัน

4. ตัวเลือกควรอิสระจากกัน

การเขียนตัวเลือกที่ดีพยายามให้ตัวเลือกหนึ่ง ๆ เกี่ยวข้องกับตัวเลือกอีกตัวหนึ่ง หรือมีความหมายคร่อมกันไปคร่อมกันมา ทำให้ผู้ตอบตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเลือกข้อใด การเขียนตัวเลือกที่ดีควรให้แต่ละตัวเป็นอิสระของมันเอง

ไม่ดี	คนไทยส่วนใหญ่มีอาชีพอะไร	ดีขึ้น	ข้อนี้ตัวเลือก ก และ ข เป็นส่วนหนึ่งของตัวเลือก ง ซึ่งถือว่า ข้อ ง คลุมตัวเลือก ก และ ข ไว้ หรือ ก และ ข ไม่เป็นอิสระจาก ค ควรปรับแก้ข้อ ก และ ข เป็นอาชีพอื่น เช่น
	ก. ทำไร่		ก. ข้าราชการ
	ข. ทำนา		ข. ธุรกิจส่วนตัว
	ค. ค้าขาย		
	ง. ทำการเกษตร		
	จ. ทำอุตสาหกรรม		

ไม่ดี	ประเทศไทยมีพลเมืองกี่คน	ดีขึ้น	พลเมืองไทยในปี 2538 มีประมาณ กี่คน
	ก. มากกว่า 65 ล้านคน		ก. มากกว่า 65 ล้านคน
	ข. มากกว่า 55 ล้านคน		ข. ระหว่าง 60-55 ล้านคน
	ค. น้อยกว่า 65 ล้านคน		ค. ระหว่าง 55-60 ล้านคน
	ง. น้อยกว่า 55 ล้านคน		ง. ระหว่าง 50-55 ล้านคน
	จ. น้อยกว่า 50 ล้านคน		จ. น้อยกว่า 50 ล้านคน

5. ตัวเลือกมีลักษณะเป็นเอกพันธ์

ตัวเลือกที่ดีควรมีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นทิศทางเดียวกัน ประเภทเดียวกัน นั่นคือ ถ้ากล่าวถึงเรื่องใดก็ให้เป็นเรื่องทำนองนั้นทุกตัวเลือก เช่น ถ้าเป็นอุปสรรคก็ต้องเป็นชื่ออุปสรรคทุกตัวเลือก โดยยึดตัวถูกเป็นหลักก่อน

ไม่ดี แม่น้ำในข้อใดที่สำคัญที่สุดในประเทศไทย

- ก. โขง
- ข. อินทผล
- ค. บางปะกง
- ง. มิตรภาพ
- จ. เจ้าพระยา

ดีขึ้น ข้อนี้ควรปรับปรุงตัวลงใหม่ ดังนี้

- ก. โขง
- ข. ท่าจีน
- ค. ป่าสัก
- ง. บางปะกง
- จ. เจ้าพระยา

6. ตัวเลือกที่เป็นตัวถูกไม่ควรยาวเกินไป

ตัวเลือกที่ถูกควรมีความยาวพอเหมาะกับตัวเลือกอื่น ๆ ไม่ต้องพยายามอธิบายรายละเอียดหรือขยายความตัวเลือกที่ถูกให้กระจ่างชัดกว่าตัวเลือกอื่น ๆ แต่ถ้าตัวถูกยาวโดยหลักวิชา ก็ควรปรับตัวลงอื่น ๆ ให้ยาวเพิ่มขึ้นด้วย

ไม่ดี ข้อใดจัดเป็นวัฒนธรรม

- ก. การแห่นางแมว
- ข. การใช้มือเปิบข้าว
- ค. การล่าหิวคนในแอฟริกา
- ง. การใช้เครื่องบินในการเดินทาง
- จ. การที่เด็กนั่งพูดอยู่กับพื้นกับผู้ใหญ่

ดีขึ้น

ข้อใดจัดเป็นวัฒนธรรม

- ก. การแห่นางแมวเพื่อขอฝน
- ข. การนั่งรับประทานอาหารกับพื้น
- ค. การล่าหิวมนุษย์ของคนในแอฟริกา
- ง. การที่เด็กนั่งพูดกับผู้ใหญ่ที่นั่งเก้าอี้
- จ. การใช้เครื่องบินเป็นพาหนะในการเดินทาง

7. ความยาวของตัวเลือกควรเป็นระบบ

การเขียนตัวเลือกแต่ละตัวในข้อสอบข้อหนึ่ง ๆ ควรจัดความยาวของตัวเลือกให้เป็นระบบ อย่าให้ยาวสั้นสลับกันยุ่งไปหมด ลักษณะการเขียนตัวเลือกเสนอไว้ 5 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 ตัวเลือกมีความยาวเท่ากันหมด

ก. ....

ข. ....

ค. ....

ง. ....

จ. ....

แบบที่ 2 เริ่มจากสั้นไปยาว

ก. ....

ข. ....

ค. ....

ง. ....

จ. ....

แบบที่ 3 เริ่มจากยาวเรียงไปสั้น

ก. ....

ข. ....

ค. ....

ง. ....

จ. ....

แบบที่ 4 มีรูปทรงคล้ายโค้งปกติ

ก. ....

ข. ....

ค. ....

ง. ....

จ. ....

แบบที่ 5 มีรูปทรงตรงข้ามกับโค้งปกติ

ก. ....

ข. ....

ค. ....

ง. ....

จ. ....

8. ควรเรียงตัวเลือกตามปริมาณหรือลำดับของตัวเลข

ถ้าตัวเลือกเป็นตัวเลขหรือปริมาณ เช่น ผลการคำนวณทางคณิตศาสตร์ ปี พ.ศ. ควรเรียงตามลำดับ กรณีที่ตัวเลขมีเครื่องหมายลบบ้าง บวกบ้าง ก็ยึดหลักการเรียงตัวเลขเป็นหลัก ถ้าเป็นเศษส่วน ก็นิยมเรียงตามลำดับจากเศษส่วน หรือค่าของเศษส่วนเป็นหลัก

ไม่ดี การเล่นเกมบาสเกตบอล จะมีผู้เล่นในสนาม
ของแต่ละทีมได้กี่คน

ก. 5 คน

ข. 10 คน

ค. 8 คน

ง. 6 คน

จ. 12 คน

ดีขึ้น ข้อนี้ควรเรียงตัวเลขในแต่ละ
ตัวเลือกจากมากไปน้อยหรือ
จากน้อยไปมากก็ได้

9. ตัวลวงต้องมีทางเป็นไปได้

การเขียนตัวลวงต้องพิจารณาถึงสิ่งที่เด็กชอบทำผิด หรือใช้ภาษาที่เด็กมักชอบใช้หรือใกล้เคียงกับคำตอบถูก โดยเฉพาะคณิตศาสตร์ ตัวลวงนั้นต้องเป็นตัวลวงที่คิดว่าเด็กอาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่งคิดคำตอบซึ่งไม่ถูกต้อง ไม่ใช่เขียนแบบนึกอะไรได้ก็ใส่ไป

ไม่ดี ใครเป็นผู้เหยียบดวงจันทร์เป็นคนแรก **ดีขึ้น** ข้อนี้ควรปรับปรุงตัวเลือก จ ใหม่

ก. นีล อาร์มสตรอง	จ. ทอมัส นิวโคแมน
ข. ไมเคิล คอลลีล	
ค. เอ็ดเวิร์ด อัลดริน	
ง. ยูริ กาการิน	
จ. ทิตจุ่น	

10. ตัวเลือกไม่ควรมีคำประเภท “ถูกหมดทุกข้อ” “ไม่มีข้อใดถูก” “ถูกทั้ง ก และ ข”

ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ควรเลี่ยงตัวเลือกที่ใช้คำพวกนี้ เพราะจะทำให้ผู้สอบพิจารณาตัวเลือกน้อยลง สำหรับคำ “ไม่มีข้อใดถูก” ใช้ได้ในคณิตศาสตร์ เพราะจะลวงเด็กที่คิดหาคำตอบไม่ได้เมื่อคำนวณผิด

ไม่ดี พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจทางใดบ้าง ข้อนี้สร้างตัวเลือกได้เพียง 3 ตัว

ก. บริหาร	อาจปรับปรุงใหม่ โดยเอาตัวถูกมาเป็นตัวคำถาม ดังนี้
ข. นิติบัญญัติ	อำนาจตุลาการ ใครเป็นผู้ใช้
ค. ตุลาการ	ก. พระมหากษัตริย์
ง. ก และ ค ถูก	ข. นายกรัฐมนตรี
จ. ก ข และ ค ถูก	ค. ประธานสภาผู้แทน
	ง. ผู้พิพากษาศาลฎีกา
	จ. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ข้อดีของข้อสอบแบบเลือกตอบ

1. วัดได้ครอบคลุมเนื้อหา
2. วัดได้คลุมพฤติกรรมตั้งแต่ระดับต่ำ ๆ ไปหาระดับสูง ๆ ได้
3. มีความเป็นปรนัยสูง
4. ประหยัดเวลาทำงาน สามารถตรวจให้คะแนนได้ทันที และสามารถใช้อคอมพิวเตอร์ช่วยในการตรวจ
5. นำผลการตอบมาวิเคราะห์หาคุณภาพแต่ละข้อ แต่ละตัวเลือกได้ ถ้าไม่ดีสามารถปรับปรุงแก้ไขให้เป็นข้อสอบที่ดีได้

6. มีประโยชน์ในการสอบเพื่อวินิจฉัย
7. มีโอกาสเดาน้อย ถ้าข้อสอบมีหลายตัวเลือก

ข้อจำกัดของข้อสอบแบบเลือกตอบ

1. เขียนยาก และต้องใช้เวลามาก
2. วัดความคิดลึกซึ้งไม่ได้ เช่น วัดความคิดสร้างสรรค์ วัดความสามารถในการผสมผสานเรื่องราวต่างๆ
3. ไม่ส่งเสริมการเขียน
4. ผู้ตอบที่ไม่มีความรู้สามารถเดาคำตอบได้
5. สิ้นเปลืองงบประมาณที่ต้องลงทุน ได้แก่ กระดาษ หมึก อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในการสร้างและผลิตข้อสอบ

รูปแบบคำถามของข้อสอบเลือกตอบ

การเขียนข้อสอบแบบเลือกตอบนอกจากจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของตัวคำถามและตัวเลือกแล้วควรคำนึงถึงแบบ (Style) ของข้อสอบแบบเลือกตอบด้วย เพื่อช่วยเสริมสร้างข้อสอบเลือกตอบให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับเนื้อหาหรือเรื่องราวที่จะถามเพียงใด ส่วนใหญ่ รูปแบบคำถามของข้อสอบแบบเลือกตอบที่นิยมใช้กันมากมีอยู่ 3 แบบ คือ

1. แบบคำถามโดด ๆ (Single Item)
2. แบบตัวเลือกคงที่ (Constant Choice)
3. แบบสร้างสถานการณ์ (Situational Test)

แบบคำถามโดด ๆ (Single Item)

เป็นลักษณะของข้อสอบที่มีคำถามและตัวเลือกจบสมบูรณ์ในข้อนั้น ๆ การตอบแต่ละข้อจะเป็นอิสระไม่เกี่ยวข้องกับข้ออื่น ๆ

วันมาฆบูชาตรงกับวันใด	ข้อใดไม่เข้าพวก
ก. ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3	ก. น้ำ
ข. ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6	ข. ลุง
ค. ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8	ค. ป้า
ง. ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10	ง. พ่อ
จ. ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12	จ. ปู่

คีลห้า ข้อใดสำคัญที่สุด

- ก. ห้ามฆ่าสัตว์
- ข. ห้ามลักทรัพย์
- ค. ห้ามกล่าวเท็จ
- ง. ห้ามผิดลูกเมีย
- จ. ห้ามดื่มของมึนเมา

แบบตัวเลือกคงที่ (Constant Choice)

เป็นลักษณะของข้อสอบที่มีตัวเลือกชุดเดียวกัน แล้วนำไปใช้ตอบคำถามหลาย ๆ ข้อ ตัวเลือกชุดนั้นจะเป็นเรื่องราวเดียวกัน ตัวเลือกคงที่มีหลายรูปแบบ แต่ละแบบจะเหมาะสมกับวิชาใดผู้ออกข้อสอบเท่านั้นที่จะสามารถพิจารณาได้ ในที่นี้จะขอเสนอแบบที่นิยมใช้กันมาก

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความจากข้อ 1-4 ว่าเกี่ยวข้องกับตัวเลือกใดที่กำหนดให้

- ก. O₂
  - ข. N₂
  - ค. H₂
  - ง. O₃
  - จ. CO₂
1. ข้อใดที่ทำหน้าที่คล้ายผงซักฟอก
  2. มีอยู่ในอากาศมาก แต่ไม่มีประโยชน์ในการหายใจ
  3. เวลานอนห้องเล็ก ๆ หลายคนทำให้อึดอัด
  4. บรรจุลูกโป่งแล้วลอยขึ้นได้

แบบสถานการณ์ (Situation Test)

เป็นลักษณะของแบบทดสอบที่กำหนดสถานการณ์ที่เป็นเรื่องราว ข้อความ คำสนทนา บทประพันธ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ มาให้ แล้วเขียนคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องราวนั้น ๆ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามข้อ 1 – 2

“กินข้าววันละฟอง ไม่ต้องไปหาหมอ”

1. ข้อความนี้กล่าวถึงสิ่งใด	2. ข้อความนี้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของสิ่งใด
ก. ประโยชน์ของไข่	ก. ไข่ – หมอ
ข. การรักษาสุขภาพ	ข. ไข่ – อาหาร
ค. วิธีการประหยัด	ค. ไข่ – สุขภาพ
ง. อาหารการกิน	ง. หมอ – สุขภาพ
จ. วิธีปฏิบัติตัว	จ. อาหาร – สุขภาพ

คำชี้แจง จงใช้คำประพันธ์ต่อไปนี้ตอบคำถามข้อ 3 – 4

“น้ำปลาโอซารส   มาตรการมั่นคงหมดเมืองมา
ได้ลิ้มชิมน้ำปลา   จะดูตุตี่มลิ้มน้ำตาล”

3. ข้อความนี้เหมาะสมที่จะใช้ในโอกาสใด	4. ผู้เขียนข้อความต้องการเน้นเรื่องใด
ก. ประกาศ	ก. น้ำปลา
ข. แจ้งความ	ข. น้ำตาล
ค. เสนอแนะ	ค. รสโอซา
ง. ชักชวน	ง. นิสัยมด
จ. โฆษณา	จ. เปรียบมดกับคน